

СТЕЦЕНКО А. А.,

аспірант кафедри цивільного права

та процесу, адвокат

*(Харківський національний університет
внутрішніх справ)*

УДК 347.952.2

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.2.15>**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРИМУСОВОГО
ВИСЕЛЕННЯ (ВСЕЛЕННЯ)**

Стаття присвячена методологічним засадам проблеми примусового виселення (вселення). Примусове виселення та вселення є складно міждисциплінарною категорією, яка охоплює право, економіку, соціологію, психологію, етику. Тому при дослідженні цієї проблеми необхідно чітко визначати методологічний інструментарій. Звернута увага, що важливо застосовувати не лише інтегрований методологічний підхід, який включає використання знань та методів з різних галузей науки, а й аксіологічний підхід, що дозволяє врахувати етичні та моральні аспекти цих процесів. Виокремлено два підходи до розуміння виселення: матеріалістичний та процесуальний. Згідно з матеріалістичним підходом, виселення визначається через його підстави, тобто зосереджується на причинах та умовах, що призводять до позбавлення особи права на проживання. У свою чергу, процесуальний підхід розглядає виселення як процедуру, що передбачає конкретні етапи та механізми видалення особи з житлового приміщення. Наголошено, що використання методу дедукції дозволяє виокремлювати такі види процедури примусового виселення залежно від: 1) присутності боржника в приміщенні можна виокремити: а) примусове виселення в присутності боржника; б) виселення без присутності боржника в приміщенні; 2) залежності від надання боржнику іншого житлового приміщення: а) виселення з наданням іншого житла; б) виселення без надання іншого житла. Зазначено, що примусове виселення за відсутності боржника підіймає такі етичні питання: втручання в особисте життя боржника, позбавлення житла, а також необхідність збереження майна боржника. Виокремлені процедурні стадії як примусового виселення так і вселення стягувача на підставі аналізу виконавчого провадження. Підкреслено, що примусове вселення охоплює не лише фізичне надання доступу до житлового приміщення, а й забезпечення прав стягувача на його подальше використання, якщо це чітко вказано в судовому рішенні. Встановлено, що про добровільність виконання судового рішення щодо вселення стягувача можуть свідчити такі факти: передача боржником ключів від житла; зміна замків та вільне забезпечення доступу до житлового приміщення.

Ключові слова: примусове виселення, вселення, боржник, стягувач, житло, процедура, виконавче провадження.

Stetsenko A. A. Methodological foundations of research on the problem of forced eviction (settlement)

This article is dedicated to the methodological foundations of the issue of forced eviction (settlement). Forced eviction and settlement are complex interdisciplinary categories encompassing law, economics, sociology, psychology, and ethics. Therefore, when studying this issue, it is essential to clearly define the methodological toolkit. It is emphasized that not only an integrated methodological approach, which

involves the use of knowledge and methods from various scientific fields, but also an axiological approach, which takes into account the ethical and moral aspects of these processes, should be applied. Two approaches to understanding eviction are distinguished: materialistic and procedural. According to the materialistic approach, eviction is defined by its grounds, focusing on the causes and conditions that lead to the deprivation of an individual's right to housing. In contrast, the procedural approach treats eviction as a procedure that involves specific stages and mechanisms for removing an individual from a residential property. It is noted that the use of the deductive method allows for the identification of different types of forced eviction procedures based on: 1) the presence of the debtor in the premises, which can be classified as: a) forced eviction in the presence of the debtor; b) eviction in the absence of the debtor from the premises; 2) the provision of alternative housing for the debtor, which can be classified as: a) eviction with the provision of alternative housing; b) eviction without providing alternative housing. It is also noted that forced eviction in the absence of the debtor raises ethical concerns, including interference with the debtor's personal life, deprivation of housing, and the need to preserve the debtor's property. Procedural stages of both forced eviction and settlement of the creditor are identified based on the analysis of enforcement proceedings. It is emphasized that forced settlement not only involves physically granting access to the residential property but also ensuring the creditor's rights to further use it, if explicitly stated in the court decision. It is established that the voluntary execution of the court decision regarding the settlement of the creditor can be evidenced by facts such as: the debtor's transfer of keys to the property, changing the locks, and ensuring free access to the residential premises.

Key words: *forced eviction, settlement, debtor, creditor, housing, procedure, enforcement proceedings.*

Вступ. Примусове виселення та вселення має складну правову природу, а також є однією з найбільш складних і суперечливих соціально-правових проблем. Така ускладненість обумовлена тим, що процеси примусового переселення осіб або сімей з їхнього житла, не лише зачіпають права громадян на житло, а й впливають на їхнє соціальне становище, економічну ситуацію та психологічний стан. На рівні судової практики сформовані правові позиції щодо примусового вселення та виселення. Це має значення як для захисту прав осіб, так і для забезпечення належного виконання рішень судів. Імперативне втручання у право проживання є винятком із сталого правопорядку, проте може бути одним із способів захисту цивільних прав та інтересів. Тому і судова практика у справах, що стосуються примусового виселення, вселення утворюється в контексті гарантування прав людини на житло, зокрема, враховуючи вимоги міжнародних стандартів прав людини. Наведене підкреслює, що примусове виселення та вселення є складною та комплексною правовою інституцією. Тому їх дослідження та удосконалення правової регламентації вимагають розробки чітких методологічних засад, які дозволяють всебічно підходити до пізнання цієї проблеми. Вони є важливим етапом для розуміння не тільки правових аспектів, але й соціальних, психологічних і економічних наслідків цього. Відтак проблематику примусового вселення та виселення доцільно розглядати крізь призму правознавства, соціології, економіки, психології, етики. При її дослідженні необхідно застосовувати як інтегрований методологічний підхід (використання знань та методів з різних сфер науки (право, соціологія, психологія, економіка тощо)), так і аксіологічний підхід. Інтегрований підхід дозволяє отримати комплексне розуміння феномена примусового виселення та вселення, враховуючи його багатоаспектність та вплив на соціально-економічні наслідки для учасників цього процесу, етику втручання у особисте життя людини, що відбувається в житлі. Водночас аксіологічний підхід дозволяє здійснити пізнання досліджуваного об'єкта з позицій людських цінностей, моралі. Таке

положення обумовлено тим, що примусове виселення та вселення безпосередньо стосуються прав людини та її гідності. Отже, дослідження цієї теми вимагає інтеграції знань з різних галузей, що забезпечить глибше розуміння складних аспектів примусового виселення та вселення, а також сприятиме розвитку ефективних і справедливих механізмів правового регулювання. Все це підкреслює актуальність дослідження тематики методологічних засад дослідження проблеми примусового виселення (вселення).

Метою статті є визначення особливостей методологічних засад дослідження проблеми примусового виселення (вселення).

Постановка завдання. У межах опрацювання статті поставлені такі завдання: розкрити сутність примусового вселення та виселення, охарактеризувати правову природу інституту примусового виселення, вселення, виявити методологічні засади дослідження примусового виселення (вселення), сформулювати напрями подальших наукових розвідок у цій сфері.

Результати дослідження. Проблематика примусового виселення та вселення активно обговорюється дослідниками – правниками. Серед них заслуговують на увагу праці таких учених: О. Є. Аврамової, В. І. Бобрика, М. К. Галянтича, О. О. Кармази, В. А. Кройтора, Л. Г. Лічмана та інших учених. Так, на думку О. Є. Аврамової: виселення – це припинення проживання у житлі шляхом звільнення приміщення від проживання та/або видалення мешканців з приміщення та може розглядатися як: 1) наслідок припинення житлових правовідносин; 2) санкція; 3) примусове виселення [1, с. 118]. В. В. Породько вказує, що з позиції юриспруденції виселення із житла полягає у примусовому позбавленні фізичної особи права користуватися, володіти та розпоряджатись конкретним житловим приміщенням унаслідок відсутності підстав чи неможливості його подальшого використання або невиконання цивільно-правових зобов'язань, заставним майном у яких є це житлове приміщення [2, с. 226]. При зіставленні цих позицій можна зробити висновок, що О. Є. Аврамова більше розглядає виселення як результат певного процесу (припинення правовідносин, санкцій тощо), тоді як В. В. Породько наголошує на конкретних правових порушеннях, що ведуть до втрати права на житло. Наведені наукові твердження визначають виселення в аспекті матеріального права, оскільки воно безпосередньо пов'язане з припиненням суб'єктивного права на житло. Водночас примусове виселення є поняттям і в царині цивільно-процесуального права, оскільки саме через судові процедури та виконання судових рішень здійснюється реалізація цього заходу, що дозволяє змінювати правовідносини проживання. Тому можна виокремити два підходи до розуміння виселення: матеріалістичний (виселення визначається в аспекті його підстав) та процесуальний (це поняття розглядається як процедура видалення особи з житлового приміщення).

Процесуальний аспект розуміння примусового виселення закріплено в ч. 3 ст. 66 Закону України «Про виконавче провадження»: примусове виселення полягає у звільненні приміщення, зазначеного у виконавчому документі, від боржника, його майна, домашніх тварин та в забороні боржнику користуватися цим приміщенням. Примусовому виселенню підлягають лише особи, зазначені у виконавчому документі [3]. Проаналізувавши цю норму можна виокремити такі ознаки примусового виселення, в аспекті цивільного процесуального законодавства: 1) фактичне звільнення приміщення, яке зазначене у виконавчому документі, від боржника, його майна та домашніх тварин; 2) заборона користування приміщенням, тобто після виселення особа не має права повернутися і поновити свої права на проживання в цьому житлі без відповідних правових підстав, зокрема судового рішення; 3) обмеження осіб, які підлягають виселенню. Так примусовому виселенню підлягають лише ті особи, які прямо зазначені у виконавчому документі.

Примусове виселення є процедурою, що полягає у звільненні приміщення від боржника. Вона чітко закріплюється в цивільному процесуальному законодавстві та повинна бути виконаною. Відповідно до ч. 1 ст. 66 Закону України «Про виконавче провадження» [3], примусове виселення може бути здійснене як у добровільному, так і в примусовому порядку. Це визначає різні підходи до дослідження процесу виселення, що вимагає різної методології

в залежності від процедури виконання судового рішення. Зокрема, для дослідження примусового виселення необхідно застосовувати як правові методологічні засади (формально-юридичний метод), так і аксіологічний підхід, який дозволяє виокремлювати аспекти гуманності та розумності цього процесу. Важливість використання аксіологічного підходу в дослідженні правових явищ зумовлена і близькістю права та моралі [4, с. 119]. Цей методологічний підхід у контексті примусового виселення дозволяє враховувати моральні, етичні та гуманістичні аспекти цього процесу. Процедура має враховувати соціальні, економічні та психологічні наслідки для осіб, які виселяються. З цією метою необхідно мінімізувати наслідки, що можуть призвести до соціальної ізоляції чи бездомності, а також враховувати вразливі категорії осіб. Отже, примусове виселення може визначатися як міждисциплінарна наукова дефініція. Такий підхід сприяє врахуванню різноманітних аспектів виселення як для конкретної людини, так і суспільства, а також забезпечує інтеграцію знань з різних галузей для розробки комплексних нормативних актів та процедур.

Примусове виселення є процедурою, що визначає порядок видалення особи та її майна з житлового приміщення. Звернемо увагу на такі процедурні аспекти примусового виселення: 1) при примусовому виселенні є обов'язковою присутність понятих (ч. 3 ст. 22 Закону України «Про виконавче провадження») та поліції (ч. 4 ст. 66 Закону України «Про виконавче провадження»)) [3]; 2) інформаційне повідомлення боржника про примусове виселення; 3) безпосереднє звільнення приміщення від боржника та його майна; 4) передавання майна боржника на зберігання; 5) складання акту про виселення боржника. Наведена процедура властива для примусового виселення у разі присутності боржника. Відсутність боржника, повідомленого про виселення, не вважається перешкодою для виконання рішення [5, с. 306]. Наведену процедуру можна проаналізувати в аспекті аксіологічного методологічного підходу. Незважаючи на негативні наслідки виселення для особи, спостерігається спроба зберегти правопорядок, зокрема шляхом передачі майна на збереження. Такий підхід дозволяє врахувати етичні та моральні аспекти цього процесу, що сприяють забезпеченню балансу між правами особи та інтересами суспільства.

Застосування системного підходу є доцільним при виявленні процедурних дій щодо примусового виселення (вселення). Такий підхід сприяє чіткому розумінню взаємозв'язку між окремими етапами процесу, дозволяючи виявити потенційні проблеми та ефективно їх вирішувати, забезпечуючи належне дотримання встановлених процедур та правових норм на кожному етапі. До пізнання процедури примусового виселення можна використовувати і дедуктивний метод. Застосовуючи дедуктивний метод до вивчення ст. 66 Закону України «Про виконавче провадження» [3] можна виокремити види примусового виселення. Звернемо увагу, що дедукція – умовивід, в якому висновок про деякий елемент множини робиться на основі знань загальних властивостей всієї множини [6, с. 40]. Використання методу дедукції, надає можливість зробити висновок, що примусове виселення здійснюється лише у визначених випадках, коли боржник не виконує рішення про виселення, і воно підлягає виконанню в строгій відповідності до певних правил та процедур, встановлених законодавством. Розглядаючи примусове виселення крізь призму дедукції, можна чітко структурувати види примусового виселення. Так, залежно від:

1) присутності боржника в приміщенні можна виокремити: а) примусове виселення в присутності боржника; б) виселення без присутності боржника в приміщенні;

2) залежності від надання боржнику іншого житлового приміщення: а) виселення з наданням іншого житла; б) виселення без надання іншого житла.

В аспекті етичного підходу примусове виселення у відсутності боржника є складним правовим та моральним питанням, оскільки воно торкається права на недоторканність житла. Етичні аспекти такого втручання в приватне життя боржника викликають питання щодо меж допустимості державного втручання у житло. Так, відбувається втручання в конституційне право на недоторканність житла, зокрема ч. 1 ст. 30 Конституції України встановлено, що не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду

[7]. Наявність вмотивованого рішення суду щодо примусового виселення дає право на втручання в недоторканність житла. Це є підґрунтям для етичного розгляду втручання в недоторканність житла. Щодо цього влучною є думка В.В. Породько, що право на недоторканність особистого життя людини має комплексний характер, адже отримує вираз у нормах різних галузей права [8, с. 148]. Зміст недоторканності житла визначає О.Є. Аврамова. Так, його елементами є: здійснення людиною особистого життя у своєму житлі на свій розсуд; встановлення відповідного регламенту поведінки у житлі як інших фізичних і юридичних осіб, так і держави; учинення перешкод незаконному вторгненню; захищатися від спроб незаконного позбавлення житла, зокрема від незаконного переселення та від умисного руйнування; захищатися від агресивних дій і дій, що турбують: від надмірного шуму, інших порушень, зокрема ущільненої забудови; здійснення комплексу дій по охороні житла від негативного впливу довкілля; надання наймачеві житла права на захист від його власника [9, с. 5, 6]. Погоджуючись з наведеним зазначимо, що важливо враховувати етичні підходи, що методологічно обґрунтовують необхідність балансування між правами особи на проживання та захистом правопорядку.

Примусове виселення за відсутності боржника включає в себе кілька важливих етичних аспектів, серед яких – втручання в особисте життя боржника, позбавлення житла, збереження майна боржника. Наприклад, виселення боржника без його присутності може бути сприйняте як порушення його права на недоторканність, особливо коли йдеться про проникнення до особистого майна та житла. Тому, процедура примусового виселення без присутності боржника повинна бути прозорою та чітко визначеною. Тому, доцільно змінити методологічний підхід до юридичної техніки побудови структури ст. 66 Закону України «Про виконавче провадження» [3]. За допомогою категорій та принципів системного підходу відзначаються перспективи побудови нових об'єктів і предметів дослідження шляхом планування та визначення їх структурних або типологічних параметрів і властивостей [10, с. 7]. Доцільно виокремлювати окремі частини щодо процедури примусового виселення в залежності від наявності або відсутності боржника, а також умов надання чи ненадання житла після виселення. Такий підхід дозволить створити більш чітку і структуровану юридичну норму, яка враховує різноманітні ситуації, що можуть виникнути під час виконання рішення про виселення та сприяти забезпеченню прав людини.

Процедура примусового вселення закріплена у ст. 67 Закону України «Про виконавче провадження» [3]. Враховуючи складність процедури та процесу примусового виконання рішень, важко уявити їхню ефективність без злагодженої взаємодії органів примусового виконання рішень (державних виконавців, приватних виконавців та інших органів (посадових осіб) [11, с. 55]. Відповідно до п. 1 розділу IV Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: поліцейські залучаються державними, приватними виконавцями для забезпечення публічної безпеки і порядку, запобігання, припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних, приватних виконавців, фізичних осіб, що виникли при проведенні виконавчих дій у випадках: примусового виселення боржника; примусового вселення стягувача [12]. Це важливий аспект, який сприяє запобіганню правопорушень та захисту учасників виконавчого процесу, а також усуненню загроз для їхнього життя та здоров'я. Врахування цього положення є необхідним для забезпечення правового порядку та безпеки під час проведення примусових дій.

Визначення примусового вселення визначена у ч. 2 ст. 67 Закону України «Про виконавче провадження»: примусове вселення полягає в забезпеченні державним виконавцем безперешкодного входження стягувача у приміщення, зазначене у виконавчому документі, та його проживання (перебування) в ньому [3]. Зауважимо, що примусове вселення включає в себе не тільки фізичне надання доступу до приміщення, а й забезпечення прав стягувача на проживання у ньому, якщо це прямо зазначено в судовому рішенні. Цей процес включає в себе не тільки фактичне переміщення особи до приміщення, але й підтвердження її прав

на проживання в ньому, що може включати встановлення відповідних юридичних умов для реалізації прав стягувача.

Процедура примусового вселення згідно із ст. 67 Закону України «Про виконавче провадження» [3] включає такі процедурні дії: 1) письмове повідомлення боржника та стягувача про день і час примусового вселення; 2) початок процедури вселення шляхом набуття доступу до житла; 3) безперешкодне входження та розміщення стягувача у приміщення; 4) складання акта про примусове вселення. Кожен з цих етапів є важливим для належного виконання рішення суду і забезпечення прав учасників виконавчого провадження, що сприяє ефективності та законності виконання судових рішень. Стаття 67 Закону України «Про виконавче провадження» [3] передбачає дві процедури вселення стягувача – добровільне вселення та вселення, у разі перешкоджання боржником проживанню (перебуванню) стягувача у приміщенні.

Предметом судового розгляду може бути встановлення наявності або відсутності добровільності у процесі вселення. Так, 19 лютого 2024 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув таку справу. У травні 2022 р. ОСОБА_2 звернулась до суду з позовом до ОСОБА_1 про вселення у квартиру, мотивуючи це тим, що на підставі постанови Чернівецького апеляційного суду її було вселено в цю квартиру. Однак після вселення, ОСОБА_1 виштовхала її з квартири, змінила замки та не допускає її до житла. ОСОБА_2 пояснила, що вона тривалий час була зареєстрована в цій квартирі з дозволу попереднього власника, але наразі не має іншого житла. Водночас, у серпні 2022 р. ОСОБА_1 подала зустрічний позов про усунення перешкод у користуванні власністю, посилаючись на те, що стала власницею цієї квартири на підставі договору дарування. Вона вважала, що дії державного виконавця щодо вселення ОСОБА_2 були незаконними, оскільки на момент вселення квартира вже належала їй. ОСОБА_1 просила визнати припиненим право користування ОСОБА_2 цією квартирою. Шевченківський районний суд м. Чернівці 11 листопада 2022 р. відмовив у задоволенні первісного позову ОСОБА_2 та задовольнив зустрічний позов ОСОБА_1, визнали ОСОБА_2 такою, що втратила право на користування квартирою. ОСОБА_2 подала касаційну скаргу. Касаційна скарга мотивована тим, що боржник не заперечувала проти проживання стягувача, не чинила опір щодо вселення. Державний виконавець не проводив виконавчих дій щодо забезпечення примусового виконання рішення суду про стягнення з боржника на користь стягувача присуджених дій, а також не робила жодним чином нічого у примусовому порядку. Проте, судами встановлено, що відповідно до виконавчого листа № 755/1982/18 від 11 жовтня 2019 року, виданого Київським апеляційним судом, про вселення ОСОБА_1 в квартиру, належним добровільним виконанням рішення суду вважалось би надання боржником безперешкодного доступу в квартиру, зокрема шляхом передачі стягувачу дублікату ключів від вхідних дверей. Доказів того, що ОСОБА_2 вчинила дії щодо добровільного виконання судового рішення до відкриття виконавчого провадження матеріали справи не містять [13]. Зазначена справа вказує на один із можливих способів добровільного виконання судового рішення про примусове вселення стягувача – це передача боржником ключів від житла. Такий крок може бути розцінений як акт добровільного виконання рішення, який підтверджує відсутність супротиву з боку боржника. Ще підтвердженням добровільного виконання судового рішення про примусове виконання рішення є зміна замків та забезпечення доступу до житла.

У разі відсутності добровільності щодо вселення стягувача, то процедура примусового вселення передбачає такі процедурні дії, визначені ст. 67 Закону України «Про виконавче провадження» [3]. Повідомлення боржника є важливою складовою процесу примусового вселення, оскільки забезпечує прозорість та законність виконання судового рішення. Відсутність боржника, який був належним чином повідомлений про день і час примусового вселення, не є перешкодою для реалізації права стягувача на отримання житла. Це дозволяє уникнути затримок у виконанні рішення та гарантує дотримання законних інтересів стягувача. У разі, якщо боржник перешкоджає виконанню рішення на нього накладається штраф. Після здійснення примусового вселення стягувача, державний

виконавець складає відповідний акт, який підписується всіма учасниками процесу виконання рішення. У випадку, коли боржник продовжує заважати стягувачу проживати в житловому приміщенні, в яке його вселено, стягувач має право звернутися до державного виконавця з проханням відновити виконавче провадження. У цьому випадку державний виконавець може повторно здійснити примусове вселення стягувача та накласти на боржника штраф, розмір якого буде подвоєний. Якщо ж особа, що перешкоджає перебуванню стягувача, не є боржником, виконавче провадження не відновлюється і повторне примусове вселення не проводиться, а питання щодо вселення стягувача вирішується у судовому порядку.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє запропонувати такі висновки. Методологічні підходи до дослідження проблеми примусового виселення (вселення) мають міждисциплінарну спрямованість, оскільки охоплюють юридичні, етичні та соціальні аспекти. Доцільним є застосування системного підходу є важливим для розуміння всіх етапів виконавчого провадження – від видачі виконавчого документа до безпосереднього виконання рішення. Аксіологічний методологічний підхід дозволяє виявити співвідношення цінностей при втручанні у недоторканність житла у разі примусово виселення (вселення) та правопорядком. Дедуктивний метод може бути застосований для виокремлення процедурних стадій здійснення примусового виселення (вселення).

Дослідження цієї проблематики має враховувати можливі форми і методи примусового виконання рішень, зокрема дії державного виконавця, процедури повідомлення сторін, роль поліції і понятих у забезпеченні публічного порядку під час виконання рішення. Одним із важливих аспектів є етичні питання, які стосуються втручання в приватне житло особи, що вимагає ретельного балансу між правами стягувача і правами боржника. Саме це повинно стати напрямками подальших наукових розвідок у цій сфері.

Загалом, дослідження проблеми примусового виселення (вселення) потребує інтеграції різних методів та підходів, що дозволяють комплексно оцінити ефективність механізмів виконання судових рішень, враховуючи як правову, так і етичну складову цього процесу.

Список використаних джерел:

1. Аврамова О.Є. Виселення з житла. *Проблеми цивільного права та процесу*: тези доповідей учасників науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті О.А. Пушкіна (м. Харків, 28 травня 2019 року), Харків: ХНУВС. С. 118–122.
2. Породько В.В. Виселення із житла як наслідок невиконання цивільно-правових зобов'язань. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 225–228. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/55>.
3. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#top>.
4. Кучук А. Аксіологічний підхід до дослідження правових явищ. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 9. С. 116–120.
5. Моршнєв Є.І. До проблеми правового забезпечення виконавчого провадження. *Наукові праці МАУП* 2008. Вип. 2(18). С. 306–311.
6. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
7. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Породько В. Право на недоторканність особистого життя людини: проблема термінології. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 146–149.
9. Аврамова О.Є. Позбавлення суб'єктивного права на житло. Автореф. дис. на здоб. наук ступ. канд. юрид. наук: 12.00.03. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2008. 16 с.
10. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 124 с.

11. Сергієнко Н. Взаємодія виконавця та працівників поліції у процесі виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб). *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 55–61.

12. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України від 30 січня 2018 р. № 64/261/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0140-18#Text>.

13. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Третньої судової палати Касаційного цивільного суду від 19 лютого 2024 р., справа № 755/9542/22, провадження № 61-6953св23. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=117207062&red=1000031f73838dc05500384af1a635d381d32b&d=5>

